

РАЗКАЗ ЗА УМА, СЪРЦЕТО И БЛАГОДАТТА НА РУМЕН ПЕНЧЕВ САВОВ ИЛИ ЗА БОЛЯРСКИЯ ДУХ НА ЕДИН СЪВРЕМЕНЕН БЪЛГАРИН

Надежда Христова

В първия препис на „История славянобългарская“ (донесена от самия Паисий в църквата „Св. св. Петър и Павел“ в Котел през 1765 г.) Софроний Врачански заявява: „Медта, железото и камъкът могат да изчезнат, но на този, който не опази ценната ни история, ще тегне проклятието над поколенията“ (Къртунов 2010, 39). За съжаление обаче, българинът има за свой Бог единствено и само своя собствен интерес, и в тоя смисъл той не познава и не иска да познава никаква история, та камо ли идеология. Той така е погълнат от себе си, че е по-склонен да стане суеверен, отколкото вярващ, защото вярата е знание и иска време.

През 2006 г. попаднах в с. Буйновци, общ. Елена попаднах на народопсихологията на един объркан и тъжен залязващ свят – светът на българския селянин. Тук бях призована да реставрирам една моторна мелница от началото на миналия век (1930?), която е била и дъскорезница с производство на бурета и щайги. Спонсорът бе местен млад човек на име Цветомил, с желание за обновяване на заличения бетонен надпис и декоративни детайли по централната фасада на сградата. Всичко изпълних с желание и интерес. За по-нататъшната реставрация вложих собствени средства, като продължих възстановяването на цялата фасада, покрива и съчака на мелницата. Всичко това направих при условие, че една от стаите, която също изградих наново, ще бъде музей на мелницата и селото. Когато всичко стана готово, организираниите шест наследника, които нищо не ми дадоха, дойдоха и обявиха мелницата за продан. Жената, която ме подкрепяше отначало и при която живях, за да работя, на име Пенка Ножарова, се отрече лично от своето обещание и се присъедини към родствената си челяд. По-късно се оказа, че съдейки я за подялба (нейните роднини), тя купува мелницата под прикритието на сина си, потъпквайки всички обещания и клетви. А мелницата се намираше

в скута на Балкана, сред душевната хармония между човек и природа, с прекрасните поляни и дебри, защитаващи от всякакви посегателства човешката душа. В край, който не можеш да купиш с пари нито възпитание, нито култура, нито духовно изведнъж се извърши една безчестна сделка, с която родът веднъж завинаги опозори името си.

Българката, особено селянката, обича детето си с първичността на майчиния си инстинкт. В случая обаче, тази любов бе яко подкрепена от себелюбието. Двамата, майка и син, се оттеглиха подло в своята невинност, като ме оставиха на прицела на една безпътница. Когато разбрах, че мелницата е продадена, безсрамната постъпка на г-жа Ножарова не ѝ попречи отново да излъже, че не е участвала в злодеянието. Във времето, когато работех, всички се бяха скрили и дебнеха момента да продадат историята на дедите си, възстановена с моите средства и моя труд. Какво ли ще е, ако прибавя думите на Паисий за нашия народ: „...свободолюбие, безстрашие, гостоприемство, но и невежество, неверие, пиянство, родоотстъпничество, забравена родова нишка“ (Къртунов 2010, 9). Дойде моментът да прикрепя като фон и презентация на тази статия пророчеството на моя приятел от селото Румен Савов, който предрече измамата, като ми завеща, разбира се, и това, че ще има възмездие.

Този човек мислено ме подкрепяше и наставляваше, въпреки знанията му за изхода, като казваше, че възобновяването на историята е благородно дело, защото историята приобщава народа си, припомня му миналото, човек се поучава от него и уверено по този исторически път с Божия помощ, гради продължението на рода си и на своята нация. В същото това време Румен Савов бе започнал построяването на своя собствен дом за отдиш и съзерцание, който впоследствие стана символ и емблема на селото с неговата модерност и съхранена българска архитектура. Този човек се яви като изплувал патриархален гений от недалечната ни история и като могъщ болярин, с всеобхватния си дух на воинско творчество. Той от нищо не се страхуваше и нямаше нещо, което да докоснеше и да не направи ново от него. Самият Румен бе рожба на комунизма, но малко носеше от неговите черти, беше свободолюбив и непрекъснато търсеше корените на съвременната безредица, слагайки ред в собствения си имот. Европейският модел на подчинение никак не му се нравеше и той от

време на време се питаше: Какъв ли ред трябва, за да вървят нещата по-добре, дали не е добър отново славянският модел?...

Когато се събудиш излъган, целият свят е бял, прозрачен и чуплив. Душата ти е счупена на парчета. Искаш да сглобиш нещата, но не се получава, защото си излъган. Днес почти всичко е фалшиво – и млякото, и водата, и сиренето, и хлябът, и политиките, и политиката, и богословието, и религията (говоря за култ на безверниците). Във времето, когато живяхме аз и Румен Савов, действителността не ни предложи истината за фалша, в който бяхме поставени да съществуваме. Румен Савов не бе чувал за рокадата по времето на Горбачов, когато в българската история бе поставен бивш служител на КГБ, за да съдейства за свалянето режима на Тодор Живков. Никой от масата народ не бе информиран по-късно за тайния план Ран-Ът за унищожението на българската нация, в частност българската икономика и по мотиви на българското ВМРО тук е мястото да цитирам документа, с който ни увещава самото то, че българинът няма как да разбере света около себе си и епохата, в която живее, ако не се запознае с плана за разорение на България, внедрен 1990 г. в действие. Цитирам: „Още през март – август 1990 г. в този документ са предопределени всички бъдещи процеси в икономическия и обществения живот у нас. След установяването на т.нар. демокрация правилството на Андрей Луканов кани екип от 22 специалисти от Фондацията на националната камара на САЩ, начело с Ричард Ран и Роналд Ът, за да разработят „проект за прехода към пазарна икономика и демократичен капитализъм“. Към тях се присъединява и екип от 29 български специалисти. В него се залага стопанското, културното и духовното съсипване на страната ни.

Интересно е да се знае, че докладът по проекта Ран-Ът е приет от Народното събрание с ръкопляскания, а по един екземпляр от него е получил всеки от депутатите. В него има и специална поверителна част, за която малцина знаят. Това е разделът „Цената на прехода“. Ето какво представлява тя: Вестник „Труд“ от 9 декември 2000 г. публикува коментара на Георги Тамбуев за програмата Ран-Ът, в съгласие с която започва българският „мирен преход“ [...] Очаква се невиджан глад, българинът все по-трудно ще се изхранва. Най-уязвимата част от населението – децата и възрастните – ще получават тежки хипотрофични увреждания от системното недояж-

дане. Покупателната способност на населението неспирно ще спада и ще стигне до ниво, нужно само за биологично оцеляване. Непрекъснато ще се увеличава дистанцията между цените на стоките и заплатите. Ще възкръснат отдавна погребани болести... Намаляване на българите до пет милиона. На семинар в Боровец преди години бившата посланичка на САЩ у нас Боулън заявява без угризения: „Вие вече не ни трябват повече от четири милиона.“ (www.vrnro.bg).

През 2008 г., лятото беше, спомням си, когато упоменатият вече Румен Савов бе завързал спор със свои съселани по въпроса за помощта на Евросъюза и за неговото разложително действие върху бита и нравите на българина от една страна, и русофилските спомени (с добро и зло), идващи като спасителен полъх в моменти на безпътница и незнание. Тогава моят приятел Румен Савов ми бе поръчал по телефона да изискам чрез руското посолство в България едно знаме на съвременна Русия, с което, развявайки го, да покаже своя протест или пък афинитет към едно по-добро историческо бъдеще. За съжаление обаче пак всички ние, както и през цялата съвременна история, сме били пазени щателно от истините, които текат неминуемо зад завесите на собственото ни незнание. „През 1992 г. държавният секретар на САЩ Джеймс Бейкър заявява пред техния конгрес: „Ние изразходвахме над 30 000 милиарда долара, за да победим в Студената война срещу СССР и неговите сателити, за да предизвикаме материален и духовен срив“ (www.vrnro.bg).

По Божие допущение Румен Пенчев Савов си отиде от този свят на 10 ноември 2009 г., символично или не, но на 10 ноември, когато у нас се извършиха велики промени. Как исках да бъде жив, когато през 2011 г. българската телевизия излъчи филма „Последният лов“, в който се разкри цялата истина за отминалата и настояща съвременна българска история. В нея знаменателно бе показано смушението на партийния лидер Тодор Живков и неговата тревожност в края на живота му за нищото, в което е поставил българския народ и за материалния престиж на Запада, с който е ошетил същия. Дали в такъв момент на политическа и материална уязвимост е било угодно на външни сили, западни ли, американски ли, да предприемат своите вихрени стъпки и да поставят страната ни (бидейки дотогава в завиден социален статус и със силна икономика и армия) в една унищожителна схема на геноцид. „Всички те осъществиха „масови,

касови“ и всякакъв вид приватизации, при краен резултат – връщане на България с век назад. И ето Българите, участвали в програмата: ръководителят проф. Иван Ангелов – икономически съветник на Луканов; Венцислав Димитров – бъдещ депутат от СДС; Иван Костов – бъдещ премиер на България; Емил Хърсев – banker; д-р Димитър Иванов – икономически съветник на двама президенти – на бившите Стоянов и Първанов; Атанас Папаризов – министър, депутат от БСП; д-р Иван Пушкарров – бъдещ министър и депутат от СДС; проф. Стефан Стоилов – министър, бъдещ депутат от БСП; проф. Тодор Вълчев – бивш директор на БНБ и виновен за финансовите пирамиди и фалити на десетки банки; Огнян Пише – бивш посланик в САЩ; Димитър Костов – заместник-министър председател в Лукановото правителство“ (www.vrnro.bg).

„На 117 с. от поверителната част на програмата се казва, че българската икономика, в условията на пазарен принцип, е предназначена да изхранва пет милиона души. Още тогава, в началото на 90-те години се прогнозира появата на цигари менте, алкохол менте... хора, които ще ровят в кофите за боклук... Предвидено е три милиона българи да се разселят по света и да измрат, за да се стопи нацията. Собствеността им ще отива в други ръце, след което следва ново робство. В така нареченият „бял свят“ обикновените хора работят, за да изплащат, като цял живот са роби на заемите. У нас все още твърде много хора имат собственост – къщи, земи, а това ги прави относително независими... През този период не може да се мисли за запазване на досегашното жизнено равнище – пише в явната част на доклада. То неминуемо ще спада, каквито и **мерки да се вземат**. Последователно бяха ликвидирани селското стопанство, промишлеността, транспортът (речен, морски и въздушен), военнопромишлените комплекси, телекомуникациите и атомната енергетика. От 1990 г. до днес жертвите на плана Ран-Ът се изчисляват на повече от два милиона души. Тези хора са измрели или изселили се от държавата ни български граждани. **Резултатите се наричат винетки, здравни осигуровки, въвеждането на различни нови видове данъци и такси, непрекъснатото покачване на цените на най-важните консумативи ток, вода и отопление.**

Излиза, че на българския елит, на който му е поверено управлението, се плаща за прилагането на схемата за геноцид. Някои от

двадесет и деветте представители на българския екип, взели участие в подготвянето на плана „Ран-Ът“ вече са получили своите награди. Те се превърнаха във водещи фигури в обществения ни живот” (www.vmro.bg).

„През 2003 г. Симеон Саксбурготски имаше среща с Ричард Ран – единият от двамата бащи на програмата. В същата година бе премахнато взаимно спомагателното здравно осигуряване, при което работещият съпруг осигурява безработния. В резултат на това, днес стотици хиляди граждани са с прекъснати здравни права.

Да работиш за осъществяването на този план, значи да станеш палач на собствения си народ“ (www.vmro.bg).

„В каквата степен обстановката и условията раждат духа, в такава степен и духът твори битието“ (Къртунов 2010, 19)... „Славата на един народ зависи от добрите, от благородните хора в него“ (Къртунов 2010, 19). „Що е един народ? Един народ е една велика душа, един велик дух, в един народ има едно велико сърце, един велик ум, всичките свързани заедно. Всичките хора, които образуват този народ, са малки клетки. Ако не са свързани с тази голяма първична причина, да живеят, какво бъдеще може да има един народ? (според Дънов). Народът представлява една първична съвкупност от племена и малцинствени, съпътстващи групи, сплотени около управляващото племе – расовото ядро, най-дееспособната, понякога само амбициозна и исторически предопределена част от народа. Такова племе са били старите българи оногури, предшественици на сегашните българи“ (Къртунов 2010, 5). Според Дънов, „колкото един народ е на по-високо развитие, по-добре организиран е неговият мозък в правия смисъл, според ония правила и ония закони, които съществуват в природата. Защото аз не считам живота произволен. В света има една правова държава, има свършени хора, от които ние можем да черпим. **Като не познават себе си, нито познават силите, които се крият в тях, хората се оплакват от условията, от обществото, в което живеят, от народа и прочие. Те не подозират, че като творци, като хора със способности могат да излязат над всички условия, над всички среди и да живеят както разбират. Под думата „общество“ ние разбираме сбор от хора, които се разбират, които живеят в мир и съгласие помежду си. Възвишените и високо напредналите хора пред-**

ставяват духа на обществото, добрите хора представляват душата на обществото, а обикновените хора представляват тялото на тази душа. Ето защо, когато говорите за дадено общество, трябва да имате предвид за какво се произнасяте: за духа, за душата или за тялото на това общество. Под думата „народ“ аз разбирам съзнателното, а не масата. Туй възвишеното, благородното, това, което мисли, което чувства, това, което действа, е народът... Аз под думите „всичкият народ“ не разбирам тълпата, масата. Така може да говорите вие за някое стадо животни, но когато се отнася за народа, се разбира най-разумното. Ако вие не внесете тая идея в ума си, създавате най-голямото нещастие в света. Трябва да се проповядва, че славата на един народ или на една държава зависи от добрите, от благородните хора в нея. Бъдещето на един народ зависи от дейността на духовните хора в него. Величието на един народ се дължи на неговите морални сили, на неговите високо духовни и просветени хора. Величието на един народ се дължи на неговите вътрешни идеали, които се прилагат в обществения и политическия живот. Добрите, разумните хора в една държава представляват ядрата на нейния вътрешен живот. те са спасителят на своя народ, така и на цялото човечество“ (Къртунов 2010, 5).

„Характерните черти на българите преди създаването на Дунавска България до голяма степен са свързани с историческата реалност, държавната организация и начина на воюване: преминаване от номадски към полуномадски начин на живот, постепенно усядане в постоянни селища и градове, бит, свързан предимно със скотовъдство, развитие на занаятите, особено свързаните с военното дело, златарство и малка пластика, създаване на търговски контакти със съседните племена и Византия, социално разделение и разбира се – междоусобнически войни и преврати за власт. Какво значение имат обаче за съвременната българска душевност и менталитет изходните структурни компоненти на старите българи: исторически, биогенетични и културно генетични. Според Я. Янков, резултатите, основани върху т.нар. комбинаторни биогенетични изследвания разкриват, че в наши дни все още съществува определен набор от специфични данни, съгласно които в биогенетичната характеристика на онова,

което днес се нарича „българин“, участват характеристикните белези преди всичко на траките и славяните, при крехката вероятност някои от останалите белези да бъдат „прабългарски генетичен субстрат“⁴⁴ (Къртунов, 6–7). Според Стефан Къртунов обаче, твърдението за крехката вероятност може да се подложи на съмнение най-вече и не само защото говорим общ български език, а и защото той е формирал, съхранявал и определял българското самосъзнание у хората (Къртунов 2010, 7).

Най-важното събитие, което създава базови условия за завършването на етногенетичния процес у българите и формиране на народностните им черти след създаването и утвърждаването на Дунавска България, е въвеждането на християнството като официална религия в България. Възприемането на новата вяра е свързано с последици от политически, правен, битов и светогледен характер, които взети в своята съвкупност, съдействат за по-нататъшното развитие и пълно предопределяне менталитета на българския народ. Християнската вяра е била символ на народностната принадлежност, начин българите да се диференцират и утвърдят сред другите народи. Наличните контакти, дори родствените връзки между дунавските и волжките българи говорят за непресъхналата духовна връзка помежду им. Заключителният акт, който допринася за окончателното консолидиране на българската народност, е въвеждането на славянската писменост, разпространението на славянската просвета и книжнина и налагането на българската култура по света. Така българският народ вече е оформен напълно с всичките му основни белези, които характеризират етническата общност „народност“ като нова историческа категория. Езикът е първата и основна черта на народността, но и нейните черти оказват влияние върху езика.

„Когато говорим за бита и душевността на българския народ, за неговата идентичност, трябва да се разгледа историческият момент и душевността на отделните български обществени групи. Защото нашата душевност винаги се е развивала според и в зависимост ситуацията във времето, без каквато и да е вътрешна необходимост, целенасоченост и последователност. По време на социализма, „50-годишен период на съветско господство, по време на което българската душа е била отричана“, както каза самият Никола Саркози – президент на Франция пред студентите в СУ, се загубиха най-

вече духовните ценности от липсата, забраната или по-точно от прикриването на православната вяра. Да, но пък имаше гроздоберачка от народа на парите ни от 2 лева, истински вкус на кебапчета, плодовете и зеленчуците, художествена самодейност, строителство и възстановяване на исторически паметници и т. н. Типично по нашенски – от всичко по малко в единство и в борба на противоположностите, според тогавашната идеология. След 10 ноември 1989 г. и много по-ярко изразено години след това последва упадък в душевността на българите, погром, дори демографски геноцид, породен от нашата обща безотговорност, стремеж за бързо забогатяване и допускане налагането на чужди интереси. Едно определено нещо винаги определено е мразел българският човек и това за съжаление е българският емигрант. Мрази го, а в същото време мечтае да е на негово място. В днешно време в българската национална култура и душевност неусетно и най-силно от другите етноси навлезе циганското влияние. Идолите са личности от различни браншове на музиката, изразяващи се в безпардонно излята чувственост. Дори най-известните шоу герои в комедиите са цигански персонажи. С комерсиализирането на медиите и най-вече на телевизията настъпиха промени в душевността на хората, отнеха им се истински трепети и чувства, в новата масова култура се появиха идоли без съдържание, като народът започна да търси изгубените ценности в чужди, предимно турски сериали. В икономическата сфера, земята, основните средства за производство се чувства и все по-силно се налага финансовата зависимост от лица с турска идентичност. В политиката управляващата класа е продукт на българския народ с неговата душевност и придобити качества в най-новото съвремие – една безпардонна наглост на псевдоелита към обикновения народ. И нищо чудно няма, че сред хората започва да се шири мнение, че който и да управлява – все тая, апатия и умора във всичко“ (Къртунов 2010, 32–33).

След всичките изнесени и казани факти и изводи можем да съдим едно нещо, – че в известна степен налагането на плана Ран-Ът върху съществуването на българския народ е една полуотворена врата от самия него (народа).

Не сме народ, не сме народ, а мърша,
хора, дето нищо не щат да вършат.
Всичко тежко, всичко мъчно е за нас!

„Аз не зная! аз не мога!“ – общия глас.
И не знаем, не можеме, не щеме
да работим за себе си със време.
Само знаем и можеме, и щеме
един други злобно да се ядем...
Помежду си лихи, буйни, топорни,
пред други сме тихи, мирни, покорни...
Все нас тъпчат кой отдето завърне,
щот сме туткун, щото не сме кадърни...
Всякой вика „Яман ни е нам хала!“ –
а всякому мирамът е развала...
Не сме народ! не сме народ, а мърша,
пак ще кажа и с това ще да свърша...

Така е казал Петко Рачев Славейков, защото липсата на критерии за оценка кой къде реално се намира, какво представлява самокритичността при получаване на обратна връзка за нас самите е една от основните черти на тази обезсърчителна психика. Българите днес все по-интензивно комуникират с други географски, икономически и културни територии, но какво видяха, научиха и възприеха? Само парите и неподозираното доскоро тяхно свойство да бъдат харчени, доведоха до изменения на патриархалната нравственост, до комерсиализация на всичко, до налагане на нови, непознати досега приоритети в морален и материален план. Всичко се купува и продава – история, самобитност, коли, вили и имоти, всеки иска да получава, без да дава. Така и нашата мелница бе харизана на хаоса на съвремението, превърната във вещ за втора употреба, от която ще бъде изработен навярно или хотел, или съвременна кръчма, или каквото и да било, но не и доблестта на тези, с чиито ценности е съграден един обществен дом за прехрана, за престиж и за бъдеще на цял един Балкан. Народ, който си продава ценностите, антиките и археологията, а запазва само това, което може да се прибере в джоба или остави за себе си, му е отредено да има все по-избледняваща самобитност. Само ако всички носехме отговорност за това, което вършим, можем да осъзнаем, че не сме мърша, а народ с неизчерпаема енергия. Продажбата на историята ни превръща в народ без самочувствие, в една съвкупност от хора, носещи в себе си ниска обществена активност, народ без идеи за бъдещето, народ с робски

усещания. От малкото прозорче на собственото си материално битие българинът е свикнал да възприема света около себе си като някаква чужда система. В човека, който в същото това село Буйновци обаче душевният свят бе различен и поразяващо противоположен на всичко, което изложих дотук. Неговият душевен комфорт се базираше на душевната хармония, която бликаше от самия него. Той искаше да възроди историята на едно малко селище, в която лежаха костите на дедите му, създаде дом с история, който толерантно предостави на оценяващите го приятели. Хората винаги първо мислят за себе си, защото това е човешка природа, но Румен, мислейки първо, веднага прибавяше и второ. Той бе включил в живота си неминуемо проблемите на другите. Творейки за себе си, той искаше да възроди едно недалечно минало, като създаде достатъчно детайли и ги обедини в едно цяло, което бе предвидено да бъде животновъдство от първа класа. Намерението му бе приоритетно, но го очакваше съпротивата на тази ниска обществена активност, на принизяващата индивидуалност, принизена до себелюбие и невежество. Той щеше да се сблъска с една упорито установила се социална несигурност и липсата на увереност в това, което се привнася като ново. Мечтата му беше да бъде свидетел на възстановяване на позитивните черти в народния характер – привързаността към собствеността и земята, трудолюбието; но го очакваха едно неподозиращо несъвършенство и ниска степен на зрялост, на изтощения и самопохабен отвътре български селянин. Защото все по-трудно в каквото и да било отношение българите постигат единство в приоритетите на деня. Далеч от православната вяра, далеч от каквато и да било вяра днес, се извършва един скрит заключителен етап от преобразуването на българската народност. Защото той не съумя да изгради нов модел на мислене, поведение и критерии за самооценка, които да отговарят на изискванията на съвремението. Всичко това разбира се, дължащо се на ниското национално самочувствие и неумението да управляваме собствения си живот.

И в заключение, българинът е склонен да запази статуквото на старото, неизменните очертания на закони, норми и решения, само да се предпази от неизвестността на новото. Навярно защото така се чувства сигурен. Живеейки постоянно в криза, като се връща към това, което познава, към известното и конвенционалното.

„Вероятно всичко това ражда и духа на отрицание, който е сочен като една от основните български черти, проявявайки се в отричане на историята, нехаресване на продуктивността на всяко управление, желанието да се започне отначало и всичко деструктивно още“ (Къртунов 2010, 13).

ЛИТЕРАТУРА

Kartunov 2010: G. Kartunov, St. Dushevnost, samobitnost i narodnost balgarska. Gabrovo, 2010.
www.vmro.bg

Илюстрации

Румен Савов в дома си в с. Буйновци, общ. Елена

Село Буйновци – домът на Румен Савов

Изглед на фасадата на мелница в с. Буйновци,
общ. Елена след реставрацията

Румен Савов с двамата си братя в с. Буйновци, общ. Елена

Румен Савов на лов в околностите
на с. Буйновци, общ. Елена